

Małgorzata Rożyńska

Jak rozwijać w dziecku pasję do czytania

Czytanie książek to najpiękniejsza zabawa, jaką sobie ludzkość wymyśliła.

Wisława Szymborska

Czytanie zaliczane jest do podstawowych umiejętności człowieka. Kontakt ze słowem pisanym pełni funkcję środka komunikacji społecznej, dzięki któremu dana jednostka podnosi poziom swojej wiedzy o świecie, a co więcej, może poznawać rzeczywistość, której nie doświadcza w życiu codziennym. Dzięki książkom znacznie lepiej rozumie i odbiera otaczający świat, co ma wpływ na kształtowanie się osobowości pod względem emocjonalno-społecznym. Obserwacje specjalistów terapii pedagogicznej pracujących z uczniami dyslektycznymi wskazują, że u dzieci sięgających po książki szybciej dokonuje się rozwój wielu funkcji i procesów poznawczych. Czytanie książek umożliwia rozwój czynności intelektualnych,

stymuluje wyobraźnię, doskonali pamięć, angażuje rozumowanie, a także rozwija kompetencje komunikacyjne do wyrażania własnych poglądów i myśli oraz wpływa na poszerzanie zasobu słownictwa.

Choć wielu dorosłych deklaruje, że lubi czytać, to 21% uczniów uczęszczających do klas starszych szkoły podstawowej nie widziało rodziców czytających książkę (Bogdanowicz, Adryjanek, Rożyńska 2011). Współcześni rodzice mają mało czasu dla swoich dzieci, żyją pod ciągłą presją nadmiaru obowiązków i w związku z tym coraz mniej czasu poświęcają na czytanie dzieciom książek. Ciekawymi spostrzeżeniami z przekazu nauczycieli dzieli się A. Adryjanek, współautorka książki *Uczeń z dysleksją w domu. Poradnik nie tylko dla rodziców* (Bogdanowicz, Adryjanek, Rożyńska 2011). Pedagodzy dostrzegają tendencję, że rośnie liczba uczniów w wieku gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, którzy przeczytali samodzielnie jedną lub kilka książek. Z tych względów rodzą się potrzeby, by możliwie wcześniej wyposażać dzieci w umiejętność czytania i rozwijać w nich pasję do czytania.

Dzieci mają wrodzone pragnienie zdobywania wiedzy i nowych umiejętności, w związku z tym warto zaszczipać w nich przekonanie, że czytanie książek jest doskonałą okazją do wzbogacania wiedzy ogólnej. U dzieci w okresie przedszkolnym można zaobserwować wyjątkowy moment, kiedy

cieszą się z tego, że nauczą się czytać. Jednak to, czy dziecko polubi czytanie, czy stanie się ono **najpiękniejszą zabawą**, w dużej mierze zależy od odpowiedniego oddziaływania wychowawczego rodziców.

Motywacja i chęć do czytania rozwija się od wieku niemowlęcego, przez doświadczanie wspólnego „czytania” książek z rodzicami. W tym miejscu warto przytoczyć skierowaną do rodziców

radę nowozelandzkiej specjalistki w dziedzinie nauki czytania D. Butler: „Stale miej pod ręką dziecięce książki i pokazuj je swojemu dziecku od dnia, gdy przywiesz je do domu. Okładki powinny być w żywych kolorach i początkowo niemowlę może uczyć się skupiać wzrok na znajdujących się na nich obrazkach. Już w ciągu pierwszych miesięcy możesz swoje maleństwo sporo nauczyć o książkach”. Dzięki tym praktykom wyzwala się u dziecka wewnętrzna potrzeba nauki czytania. A nauka jest bardziej efektywna, gdy dziecko ją akceptuje, gdy samodzielnie podejmuje próby czytania. Nauczyciele i terapeuci pedagogiczni zauważają, że uczniowie z silną wewnętrzną motywacją uczą się szybciej i z większym skutkiem (Cackowska 1984.) Dlatego też strategia wdrażania dziecka do nauki czytania powinna być przemyślana i odpowiednia do wieku.

W książce *Uczeń z dysleksją w domu. Poradnik nie tylko dla rodziców* (Bogdanowicz, Adryjanek, Rożyńska 2011) znajduje się wiele rad dla rodziców, jak zachęcać dziecko w wieku przedszkolnym do czytania i obcowania z książką (patrz tabela).

Rodzic dba o to, by w domu były książki odpowiednie do wieku dziecka.

Zwraca uwagę na to, czym dziecko szczególnie się interesuje, aby dobrać odpowiednią literaturę.

Codziennie przez około 20–30 minut czyta dziecku książkę.

Pomaga dziecku zrozumieć, na czym polega czytanie, przez uważne obserwowanie i pokazywanie palcem lub wskaźnikiem odpowiednich linijek tekstu.

Rozmawia z dzieckiem o przeczytanym fragmencie książki, zachęca do zadawania pytań na temat treści, wyjaśnia niezrozumiałe słowa, zachęca do opowiedzenia dalszego ciągu książki.

Zwraca uwagę dziecka na ilustracje i ich związek z treścią.

Zachęca dziecko do ilustrowania przeczytanego tekstu.

Zachęca dziecko do uczenia się na pamięć krótkich wierszyków.

Wskazuje dziecku korzyści z czytania – poznawanie ciekawostek, poszukiwanie informacji, zrobienie czegoś według przepisu czy instrukcji.

Własnym przykładem pokazuje dziecku, że czytanie sprawia przyjemność, dziecko widzi, że rodzic czyta książki.

Uczy dziecko szacunku do książki – przypomina o umyciu rąk, używaniu zakładki, odkładaniu książki na półkę.

Inspiruje dziecko do czytania książek innym, na przykład młodszemu rodzeństwu czy maskotce w przygotowanym kącie do czytania.

Rodziców dzieci w wieku przedszkolnym zachęcam do przygotowania w domu przytulnego kąca do czytania, w którym jest stolik i lampka, przy stoliku krzeselka lub miękkie pufy, pod nogami miękki dywanik, a obok półka z książkami. W takim kąciu rodzice mogą codziennie czytać swoim dzieciom, może tam także zamieszkać wybrana przez dziecko maskotka, której będzie ono czytało razem z rodzicem ulubione książki i czasopisma. Rodzic może uatrakcyjnić zabawę w czytanie poprzez wejście w rolę maskotki i rozmawiać z dzieckiem o przeczytanych bajkach.

Skutecznym sposobem wspierania dziecka w czytaniu jest propozycja M. Bogdanowicz **czytanie z rodzicem** (czytanie w parach). Pomoc rodzica polega na pokazaniu właściwego sposobu czytania. Dorosły czyta spokojnie, półgłosem i wolno, wyrazy wydłuża (należy unikać głoskowania i skandowania sylab). Dziecko w tym samym czasie również czyta głośno, starając się nadażyć za dorosłym. Gdy dorosły usłyszy, że dziecko zaczyna czytać pewniej, głośniej, powinien powoli ściszać głos do szeptu i skracać śpiewne wydłużanie wyrazów. Przy pojawieniu się problemów z czytaniem w formie zacinania, niemożności odczytania wyrazu dorosły ponownie podnosi ton głosu – do czasu, gdy dziecko znowu zacznie względnie płynnie czytać. Taki trening powinien odbywać się codziennie przez około 10 minut. Już po kilku razach technika czytania dziecka ulegać będzie poprawie, a tempo czytania się przyspieszy.

Prowadząc codzienne treningi głośnego czytania, rodzic może uwzględnić następujące wskazówki (Mańkowska, Rożyńska 2010, 2011, 2012):

- ▶ Rodzic wspólnie z dzieckiem wybierają z książki lub czasopisma dla dzieci opowiadanie, wierszyk.
- ▶ Przed czytaniem rodzic przeprowadza:
 - ćwiczenia słuchowe w analizie i syntezie sylabowej słów (nazw obrazków, przedmiotów),
 - ćwiczenia oczu (np.: *Weź do ręki kredkę, trzymaj ją na wysokości wzroku. Narysuj obrazek: drzewo, chmurę, słońce. Cały czas podążaj za kredką tylko wzrokiem, głowa i szyja są nieruchome.*).
- ▶ Rodzic odczytuje głośno tekst, dziecko w tym czasie słucha ze zrozumieniem i uważnie śledzi wzrokiem, pokazując tekst palcem lub wskaźnikiem. Wskaźnikiem może być patyczek czy inny

© shutterstock.com

cienki przedmiot, który ułatwia dziecku utrzymanie wzroku na czytanej tekście.

- ▶ Rodzic zadaje pytania sprawdzające, odnoszące się do tekstu, wyjaśnia niezrozumiałe słownictwo.
- ▶ Rodzic z dzieckiem wybierają fragment tekstu (kilka zdań) do wspólnego czytania.
- ▶ Rodzic informuje dziecko, w jaki sposób będzie ono czytało, np. ze wskaźnikiem, stosując metodę sylabową.
- ▶ Dziecko czyta razem z rodzicem (np. czytanie w parach – opis wyżej).
- ▶ Dziecko ćwiczy głośne czytanie (przynajmniej dwa razy).
- ▶ Rodzic nagradza dziecko za wysiłek i postępy w czytaniu (stosuje pochwałę).

O czym należy pamiętać, wdrażając dzieci do czytania

Szczególnie ważne jest głośne czytanie swojemu dziecku od wieku poniemowlęcego aż do nastoletniego, ponieważ wpływa to wszechstronnie

na jego rozwój, a także buduje silną więź emocjonalną pomiędzy dzieckiem a rodzicem. Od początku należy wyrabiać umiejętność rozumienia czytanego tekstu. Zdolność tę kształtuje się już wtedy, gdy dziecko uważnie słucha modulacji głosu rodzica i stara się obserwować czytany przez dorosłego tekst (np. przez wodzenie palcem). Pomocne jest też, kiedy książki czy czasopisma dla dzieci są bogato ilustrowane. Ilustracje odnoszące się do tekstów pobudzają zaniepokojenie tematem, ułatwiają zrozumienie, sprawiają, że dziecko myśli o tym, co czyta, dzięki temu czytanie ma charakter pełny, czynny, a nie mechaniczny. Duże znaczenie dla rozwijania motywacji do czytania ma dobór tematyki, która może być inspiracją do twórczego zaangażowania dziecka np. w działalność plastyczną lub teatralną. Istotną jest również różnorodność formalna tekstów (np. opowiadania, teksty dialogowe, wiersze, baśnie, zagadki, rebusy, komiksy itp.). Taką różnorodność tekstów zapewniają między innymi czasopisma dla dzieci. Warto czytać dzieciom także bajki terapeutyczne, które skutecznie pomagają obniżyć lęk u dziecka, zmienić myślenie o sobie samym, odnaleźć własne odczucia i powiązać je z wydarzeniem. Dziecko ma możliwość dostrzec, że inni też mają podobne problemy oraz zaobserwować sposób reagowania na nie. Jeśli dziecko zauważy, że bohater jest nagradzany za właściwe reakcje i odpowiednie zachowania, zaczyna podobnie (pozytywnie) myśleć i naśladować skuteczne sposoby działania. W ten sposób nabywa nowe kompetencje i wzmacnia poczucie swojej wartości. Bajki terapeutyczne, w których występuje przyjaciel dzieci Bratek (Mańkowska, Rożyńska 2010, 2011, 2012), pokazują dziecku wzory zachowań społecznie akceptowanych, uczą norm społecznych, uświadamiają stany emocjonalne. Bohater ten ma pozytywne relacje z dziećmi, zawsze

pomaga im w pokonywaniu wszelkich trudności. Cierpliwie wspiera w przełamywaniu lęku przed czytaniem oraz ciepło motywuje do wysiłku. Ma ogromny wpływ na wzbudzenie zainteresowania czytaniem. Dzięki tym zabiegom możemy spodziewać się, że u dziecka wzrośnie poczucie kompetencji i wiara we własne siły.

Przedstawione pomysły mogą pomóc w rozwijaniu u dziecka pasji do czytania, czerpania radości z lektury oraz w zbudowaniu silnej więzi emocjonalnej pomiędzy dzieckiem a rodzicem. Sprawmy, by najpiękniejszym wspomnieniem z dzieciństwa było wspólne czytanie, a najbardziej wartościową pamiątką – ulubiona książka. Naprawdę warto!

Bibliografia

- M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, M. Rożyńska, *Uczeń z dysleksją w domu. Poradnik nie tylko dla rodziców*, Gdynia 2011.
M. Cackowska, *Nauka czytania i pisania w klasach przedszkolnych*, Warszawa 1984.
I. Mańkowska, M. Rożyńska, *Ortografitti z Bratkiem*, Gdynia 2010, 2011, 2012.